

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1907. Andra Kammaren. N:o 50.

Fredagen den 3 maj.

Kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 26 nästlidne april.

§ 2.

Föredrogos hvar för sig Kungl. Maj:ts å kammarens bord hvilande propositioner; och hänvisades därvid till statsutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:

angående förvaltningsbidrag åt sjukkassor m. m.; och

angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter förre stationskarlsförmannen Per Perssons hustru Johanna Christina Persson, född Falkengren, från Malmö.

Till bevillningsutskottet öfverlämnades Kungl. Maj:ts proposition angående ändrad lydelse af § 9 mom. 3 i tulltaxeunderrättelserna.

§ 3.

Efter föredragning af de på kammarens bord hvilande motionerna, nämligen herr *O. G. Eriksons* i Öfra Odensvi motion, n:o 274, herr *K. E. O. Kjellbergs* motion, n:o 275, herr *A. Jonssons* i Lycksele motion, n:o 276, herr *K. G. Karlssons* i Göteborg motion, n:o 277, herr *L. J. Carlssons* i Malmberget motion, n:o 278, och herr *J. J. Byströms* motion, n:o 279, blefvo samtliga dessa motioner hänvisade till statsutskottet.

§ 4.

Härefter föredrogos, men blefvo åter bordlagda statsutskottets utlåtande n:o 112, lagutskottets memorial n:o 49, Första Kamma-

rens protokollsutdrag n:o 276 samt Andra Kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtanden n:is 30 och 31.

§ 5.

Följande nya motioner afgåfvos, nämligen af:

herr *E. L. Camitz*, n:o 280, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående lönerreglering för personalen vid statens järnvägar m. m.; och

herr *F. Berglund m. fl.*, n:o 281, i samma ämne.

Motionerna bordlades på begäran.

§ 6.

Till bordläggning anmäldes:

bevillningsutskottets betänkande n:o 30, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående vissa bestämmelser rörande gränstrafiken mellan Sverige och Norge; och

bankoutskottets memorial n:o 10, med förslag till ny aflöningsstat för riksbanken och Tumba bruk.

§ 7.

Justerades protokollsutdrag.

§ 8.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *K. M. Lindh* i Gäfle under den 4 maj.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 2,44 e. m.

In fidem

Herman Palmgren.

Lördagen den 4 maj.

Kl. 2 e. m.

§ 1.

Justerades de vid kammarens sammanträde den 27 nästlidne april förda protokollen.

§ 2.

Ordet lämnades härefter på begäran till

Svar å interpellation.

Chefen för civildepartementet, herr statsrådet Jublin, som yttrade: Herr talman! Med kammarens tillstånd har herr friherre Bonde till mig framställt följande spörsmål:

1) Anser herr statsrådet, att frågan om införande af särskilda, exporttariffer kan afgöras oberoende af en allmän revision af statsjärnvägarnas frakttaxor?

2) Ämnar herr statsrådet med anledning af den utredning, som genom exportföreningens försorg åstadkommits, inom den närmaste framtiden vidtaga några åtgärder för att minska de stora svårigheter, som för åtskilliga exportnäringar förefinnas uti alltför betungande fraktkostnader?

Innan jag upptar dessa frågor till besvarande, ber jag att i korthet få redogöra för hvad som hittills åtgjorts i anledning af exporttariffkommitténs utlåtande.

Nämnda utlåtande blef omedelbart sedan det inkommit till civildepartementet remitteradt till järnvägsstyrelsen, som ålades att äfven lämna svenska järnvägsföreningen — som utgör en sammanlutning af de allra flesta enskilda järnvägsförvaltningar i Sverige — tillfälle att afgifva yttrande i saken. Järnvägsstyrelsen remitterade frågan omedelbart till järnvägsföreningen, hvilken för dess behandling tillsatt en kommitté, bestående af verkställande direktörerna för Bergslagernas och Stockholm—Västerås—Bergslagens samt trafikdirektören för Gäfve—Dala järnvägar jämte föreningens verkställande direktör. Jag har inhämtat, att denna kommittés utlåtande kommer att föreläggas föreningens styrelse, som vid sitt sammanträde den 21 juni kommer att behandla det och afgifva förslag till föreningens yttrande. Därefter skall förmodligen extra stämma med järnvägsföreningen hållas i augusti, hvarvid frågan från järnvägsföreningens sida torde blifva slutbehandlad.

Svar å interpellation.
(Forts.)

I den i öfrigt mycket fullständiga utredning af den viktiga frågan, som exporttariffkommittén framlagt, saknas af helt naturliga skäl en undersökning af förslagets inverkan på järnvägarnas ekonomi. Järnvägsstyrelsen har därför satt i gång en utredning om storleken af de transporter, som skulle beröras af kommitténs förslag, om fraktinkomsten däraf enligt nuvarande tariffer och om den fraktinkomst, som skulle uppstått, om exporttariffer varit tillämplade för denna trafik.

Denna utredning torde i den del, som järnvägsstyrelsen själf ombesörjt — beträffande trafiken öfver hamnar, där statens järnvägar hafva stationer, och samtrafiken med utlandet — snart nog vara färdig, och järnvägsstyrelsen har anmodat styrelsen för svenska järnvägsföreningen att låta verkställa en liknande utredning beträffande exporten öfver hamnar, där statens järnvägar icke hafva någon station.

Då dessa utredningar afslutats och järnvägsstyrelsens utlåtande föreligger, hvilket väl torde blifva fallet fram på hösten, skulle frågan om exporttariffer kunna från regeringens sida företagas till behandling. Vid den tiden torde emellertid en kommitté vara tillsatt för att behandla det spörsmål om allmän revision af frakt-taxorna, som friherre Bonde i sin första fråga till mig antydt. Det har redan länge varit min afsikt att tillstyrka Kungl. Maj:t att tillsätta en kommitté för utredning af denna för landets alla näringar så ytterst viktiga fråga, och järnvägsstyrelsen har länge haft i gång förberedande arbeten för en sådan kommitté. Emellertid hafva tre andra kommittéer under det sista året varit sysselsatta med järnvägsfrågor, och dels pågå de förberedande arbetena för den tillämnade kommittén fortfarande, hvadan jag måst uppskjuta att åvägabringa en sådan kommitté, men jag skall nu med det snaraste upptaga dess tillsättande till behandling, så mycket hellre som det är min afsikt att tillstyrka, att den ifrågasatta kommittén äfven skulle få i uppdrag att verkställa utredning af frågan om samtrafik och framlägga förslag till nya samtrafiksbestämmelser, en fråga som är af en synnerligen viktig och trängande natur.

Om nu en sådan kommitté arbetar, då frågan om exporttariffer föreligger till behandling hos Kungl. Maj:t, är det enligt min åsikt omöjligt att undandraga den en så viktig sak. Här af följer emellertid icke, att frågan måste uppskjutas till dess kommitténs utlåtande i sin helhet aflämnats. Tvärtom bör kommittén gifvetvis anmodas att taga i öfvervägande, huruvida icke exporttariffer åtminstone i viss omfattning kunna införas, innan godstariff-frågan i dess helhet föreligger till afgörande, och att i detta hänseende så snart ske kan afgifva ett särskildt utlåtande.

Sedan den synnerligen viktiga frågan om exporttariffer sålunda blifvit på antydt sätt allsidigt utredd, torde den komma att utan dröjsmål företagas till slutligt afgörande.

Härefter anförde

Friherre Bonde: Jag anhåller att till herr statsrådet och chefen för civildepartementet få framföra mina tacksägelser för det svar, som herr statsrådet behagat lämna å det spörsmål som jag med kammarens tillstånd till honom framställt. Detta svar var verkligen synnerligen tillfredsställande, då det innebar, att herr statsrådet ägnat denna fråga sin omtanke och sin omsorg, och att utredningen af densamma redan påbörjats och utlåtan den inforhoppning om att denna fråga så snart som möjligt må kunna finna sin lösning, och som jag, då jag framförde mitt spörsmål, framhöll, är det ett för Sveriges samtliga näringsidkare mycket viktigt önskemål, som det här gäller. Af herr statsrådets svar frangick tydligt, att hinder ingalunda torde möta, att frågan om exporttariffer skall kunna framläggas till bepröfvande och afgörande, innan den omfattande frågan om en allmän revision af frakttaxan i dess helhet kan blifva förd till slut, hvilken revision helt visst kan komma att blifva ganska långvarig och vidlyftig.

Såsom herr statsrådet nämnde, saknas i exporttariffkommittéens betänkande en utredning om den verkan, som de särskilda exporttarifferna skulle kunna ha på järnvägarnes ekonomi, och, såsom herr statsrådet likaledes framhöll, var detta af helt naturliga skäl, då det för en kommitté af den beskaffenhet som den ifrågavarande ju var omöjligt att kunna åstadkomma en dylik utredning. Om nu en sådan utredning skall företagas, och då af järnvägsstyrelsen, så måste man naturligtvis, när man ser på resultatet af densamma, noga beakta, att det icke är de nakna siffrorna som härvidlag få tala, att det icke är tillräckligt att säga, att nu uppgå fraktinkomsterna för de varuslag, hvarom här är fråga, till så och så mycket och efter en nedsättning komma de att uppgå till så och så mycket — det är ju en gifven och naturlig följd af en nedsättning i fraktsatserna, att inkomsterna minskas — utan man måste här taga hänsyn till att en nedsättning af fraktsatserna för vissa varor, särskildt varor af det slag som de nu ifrågavarande, gifvetvis måste framkalla ökade fraktmängder och ökad export. Det är just detta senare, som exportörerna önska och som är afsikten med dessa lägre fraktsatser; det är icke blott för att de på det sättet skola få större inkomster af de varor, som de exportera, utan därför att de skola kunna sättas i tillfälle att öka exporten, som de önska denna nedsättning. Vi ha ju i liknande fall, såsom i fråga om nedsättning af postportot eller telegrafportot, sett, huru som en dylik nedsättning alltid medför en ökning af breffvens resp. telegrammens mängd. På samma sätt kan man med allt fog antaga, att en sådan nedsättning af fraktsatserna som den nu ifrågavarda äfven skulle öka fraktmängden.

Svar å interpellation.
(Forts.)

Svar å interpellation.
(Forts.)

Detta är synpunkter som måste beaktas, och jag betviflar icke heller ett ögonblick, att de af herr statsrådet och chefen för civildepartementet, då han skall handlägga denna fråga, äfven komma att noga beaktas.

Jag anhåller att än en gång få till herr statsrådet uttala mina tacksägelser och uttrycka min lifliga förhoppning, att denna så betydelsefulla fråga snart måtte vinna en lycklig lösning.

§ 3.

Föredrogos hvardera för sig och remitterades till statsutskottet de på kammarens bord hvilande motionerna, nämligen herr *E. L. Camitz* motion, n:o 280, och herr *F. Berglunds m. fl.* motion, n:o 281.

§ 4.

Vidare föredrogos, men bordlades åter bevillningsutskottets betänkande n:o 30 och bankoutskottets memorial n:o 10.

§ 5.

Ang. skydd för aftal om husbehovsvirke från annans skogsmark m. m.

Till afgörande förelåg lagutskottets utlåtande n:o 47, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående skydd för aftal om husbehovsvirke från annans skogsmark m. m.

I en inom Andra Kammaren väckt, till lagutskottet hänvisad motion, n:o 129, hade herr *P. Hörnstén* föreslagit, att Riksdagen ville besluta att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes fortast möjligt utreda, på hvad sätt innehafvare af kontraktenslig rätt till husbehovsskog från annans eller egen skogsmark kunde erhålla bättre lagstadgad skydd för sina kontraktensrättigheter, samt därpå för Riksdagen framlägga de förslag, som af utredningen kunde föranledas.

Utskottet hemställde emellertid, att förevarande motion ej måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Reservation hade dock afgifvits af herr *Lindhagen*, med hvilken herr *Nordin* instämt och som hemställde, att Riksdagen ville hos Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t taga i öfvervägande, huruvida innehafvare af rätt till husbehovsvirke från skog, som ägdes eller disponerades af annan, kunde genom uttrycklig lagstiftning erhålla skydd gentemot en afverkning, som äfventyrade eller omintetgjorde berörda förmåns uttagande ur skogen, samt för Riksdagen framlägga det förslag, hvartill detta öfvervägande kunde föranleda.

Sedan utskottets hemställan blifvit uppläst, begärdes ordet af:

Herr Hörnstén, som yttrade: Herr talman! Uti detta utskotts-
betänkande synes lagutskottets majoritet hafva kommit till det resulta-
tet, att möjlighet är beredd uti den redan förefintliga lagstiftningen att
skaffa skydd åt de kontraktssinnehafvare, hvilkas rätt jag med min
motion sökt att förbättra. Jag har icke förnekat, att en dylik möjlighet
finnes, utan tvärtom i min motion påpekat, att det torde finnas en viss
möjlighet att utvinna den rätt, som kontraktet bestämmer. Men att det
finnes en möjlighet, är *en* sak, och att utvinna de rättigheter denna
möjlighet innebär, det blir kanske mången gång en annan sak.
Det finnes förhållanden, som kunna ställa sig hindrande i vägen
trots dessa möjligheter; och det är just beträffande sådana för-
hållanden, som jag har begärt att få först en utredning och där-
efter ett på denna utredning grundadt förbättradt eller, som jag i
min motion har uttryckt det, bättre lagstadgadt skydd för ifråga-
varande kontraktsrättigheter.

*Ang. skydd
för aftal om
husbehofs-
virke från
annans skogs-
mark m. m.
(Forts.)*

Det är ju klart och tydligt, att en lag, som nu till vissa delar
är föråldrad, icke kan i alla hänseenden tillämpas på nuvarande
förhållanden till värn för den, som har dessa kontraherade för-
måner. Vidare finnes det ju kontrakt, hvilkas ordalydelse, om den
också kunde rätt uppfattas på den tiden, då de skrefvos, dock nu-
mera på grund af ett förändradt betraktelsesätt, och ofta utan att
själfva lagbestämmelsen ändrats, komma att tolkas på ett annat
sätt än ursprungligen var ämnadt, hvarigenom dessa rättigheter så
att säga förhindras att komma fram till förverkligande.

Jag har tillåtit mig att uti motionen anföra ett exempel här-
på, nämligen i fråga om sådana kontrakt, där viss dimension å hus-
behovsvirket är stipulerad, samt framställt huru man skall tänka
sig att en dylik fråga skall lösas, när denna dimension icke längre
finnes på ifrågavarande skogsmark. Lagutskottet tyckes anse, att
skogsmarkens egentliga ägare måste blifva skadeståndsskyldig, så-
vidt kontraktet är vederbörligen intecknad. Detta må så vara;
men om han nu också blir skadeståndsskyldig, icke kan väl lägen-
hetsinnehafvaren vara belåten med att möjligtvis eller, rättare sagdt,
alldeles säkert få ett skadestånd utbetaladt i reda penningar. Han
blir ju därigenom tvungen att för dessa penningar skaffa sig vir-
ket bäst han vill och kan, under det att, om han fått taga virket
från det område, där han hade rätt att få det, det icke skulle
hafva kostat honom någon synnerligt stor möda; och det kan till
och med inträffa, att han måste skaffa sig virket från miltals af-
lägsna håll, så att fraktkostnaderna kanske uppgå till mycket
mera än han fått i ersättning för virket.

Detta är också ett förhållande, som kan komma att inträffa i
ett dylikt fall, och där sålunda kontraktssinnehafvaren är ganska
litet betjänad med den ersättning han fått. Men, säger man, detta
är dock bättre än att alldeles bli utan; och han kan ju rättvisligen
icke fordra mera än en dylik ersättning. — Visserligen; men äfven

Ang. skydd för aftal om husbehovsvirke från annans skogs-
mark m. m.
(Forts.)

om vi gå med på detta, så finnes det ju icke något som helst skäl att hindra en undersökning af ifrågavarande sak och införandet af förändrade bestämmelser i den mån sådana visa sig behöfliga.

Jag vill också fästa kammarens uppmärksamhet på att det här är fråga om dessa små, mot hvilka kammaren visade sig så välvillig, då min ärade bänkkamrat herr Öberg hade framställt sin motion om anslag till belöningar för visad odlingsflit. Det är för att få de förhållanden utredda, under hvilka dessa, såväl torpare som bönder, kunna få kämpa med olägenheterna af de mer eller mindre otydliga kontrakten och den motsvarande icke fullt tillämpliga nuvarande lagens bestämmelser, som jag önskar, att denna sak måtte komma under Kungl. Maj:ts bepröfvande. Till min glädje finner jag, att de af utskottets ledamöter, som äro i besittning af en närmare kännedom om de norrländska förhållandena, i afgifven reservation hafva i allt väsentligt tillstyrkt min motion. Jag vill på det lifligaste instämma i deras slutkläm, då de säga: »Denna fråga äger särskildt aktualitet med hänsyn till de för vissa delar af vårt land egendomliga förhållanden. och många människors välfärd synes vara i mycket beroende af att ett ingripande sker för sakens ordnande», och därför hemställa de, »att Riksdagen ville hos Kungl. Maj:t anhålla» etc. Jag ber med dessa ord att få yrka afslag å utskottets hemställan och bifall till reservationen.

Häri instämde herr *Nordin*.

Herr Zetterstrand: Jag vill visst icke bestrida, att det kan finnas sådana missförhållanden, som den föregående talaren påpekat, och därom har utskottet också varit medvetet. I stort sedt bero dessa missförhållanden på bristande förutseende vid afslutande af kontrakten och äro icke af sådan beskaffenhet, att man gärna kan tänka sig på laglig väg kunna förekomma dem. Lagutskottet har icke lyckats utfundera något sätt, hvarpå de skulle kunna förebyggas, och den föregående talaren har icke heller, för så vidt jag kan finna, angifvit något sådant. Under sådana omständigheter tillåter jag mig att yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Lindhagen: Den föreliggande frågan är nog, såsom vice ordföranden i lagutskottet anmärkte, ganska svår. Men i hvarje fall är det en viktig fråga, emedan man kan säga, att den afser torparnes, särskildt torparnes i Norrland och Dalarne, skogsfråga. Dessa hafva icke annat än sina små rättigheter till husbehovsfång, och med den utveckling, som allsköns afverkning och särskildt pappersmassetillverkningen fått, börja de allt mer och mer att icke kunna få ut denna rätt. Det botemedel, som häremot skulle kunna tänkas, vore, om det uttryckligen bestämdes i lagen, att den, som har rätt till husbehovsvirke, skall, därest skogen totalt afverkas,

hafva rätt att erhålla skadeersättning, eller påfordra, att så stor del af skogen, som mot husbehovet svarar, skall lämnas kvar. . Såsom af prejudikat framgår, torde gällande rättspraxis icke medgifva denna rätt. Jag tror, det skulle vara lyckligt, om några sympatier här i kammaren funnes för denna fråga, ty den kommer nog allt mer att blifva aktuell, och förr eller senare måste kammaren taga itu med densamma. Ju tidigare detta sker, desto lättare har man att, innan det blir för sent, få något af frågan i sin hand. Jag ber att få yrka bifall till reservationen.

Ang. skydd för aftal om husbehovsvirke från annans skogsmark m. m.
(Forts.)

Med herr Lindhagen förenade sig herrar *Bromée* i Billsta och *Andersson* i Baggböle.

Herr Karlsson i Fjäl: Den lagstiftning, som motionären här påyrkat till skydd för innehafvarne af rätt till husbehovsvirke, är helt säkert af större betydelse än mången anar och berör tusentals af vårt lands invånare.

Såsom alltid, då det gäller skogsfrågor, berör denna fråga hufvudsakligast Norrland. Jag tror dock, att ungefär liknande förhållanden förefinnas äfven på andra orter i vårt land, men särskildt i de norrländska kustsocknarna finnes ett stort antal lägenhetsinnehafvare eller torpare, som i sina kontrakt äro tillförsäkrade nödigt husbehovsvirke från stamhemmanets skog. Flertalet af dessa upplåtelsekontrakt skrefvos på en tid, då skogarna voro mycket mindre värda än nu. Man var då icke så noga med att formulera kontraktens detaljbestämmelser, hvilka mycket lätt lämnade rum för kringgående, och ingen tänkte sig då, att skogarna en dag skulle bli så utplundrade, att icke något husbehovsvirke komme att blifva kvar.

Nu ha emellertid ändrade förhållanden inträdt. Skogen har stigit kolossalt i värde på grund af att pappersmassefabrikerna förädla det småvirke, som sågverken icke kunna tillgodogöra sig. Följden däraf blir, att skogsägare, för hvilka den tillfälliga inkomsten är den allt bestämmande synpunkten, sälja äfven småvirket, så att man å vissa hemmansskogar förgäfves skall söka en till husbyggnad duglig stock. Särskildt lär detta system tillämpas af en del bolag, som hafva hemman, från hvilka lägenheter med rätt till husbehovsskog äro afsöndrade.

Men det är icke endast torpare, som på detta sätt beröfvas sin rätt till husbehovsvirke, utan jämväl ett stort antal bönder bli lidande på grund af den bristfälliga lagstiftningen på detta område. Som bekant sålde hemmansägarna förr i tiden ofta sina skogar på 50 år endast med förbehåll om rätt till nödigt husbehovsvirke. Ett stort antal sådana kontrakt äro ännu i gällande kraft. I mån som de utlöpa söka nu afverkningsrättsinnehafvarne i största möjliga mån tillgodogöra sig skogarnas afkastning. Därvid toges ingen

Ang. skydd
för aftal om
husbehovs-
virke från
annans skogs-
mark m. m.
(Forts.)

hänsyn till bestämmelsen om husbehovsvirket, och kontrakten innehålla oftast icke heller någon bestämmelse om att husbehovsvirke skall finnas kvar äfven vid kontraktstidens slut. Man hugger därför rubb och stubb utan att likväl komma i konflikt med skogslagens föreskrifter om att skogens återväxt icke får uppenbarligen äfventyras. Ty den bestämmelsen är sådan, att man icke alls är hindrad att äfven afverka småskog. Och så står hemmansägaren där utan husbehovsvirke, när kontraktstiden är ute och den sköf-lade skogsmarken återfaller till hemmanet. Han blir därför tvingad att i tiotal af år till höga priser af sågverken köpa sitt husbehovsvirke. Kontrakten innehålla nämligen inga som helst bestämmelser om att nödig husbehovsskog skall finnas vid kontraktstidens utgång, ehuru detta naturligtvis varit kontraktens andemening.

Frågan gäller emellertid framför allt de många torparnes rätt till husbehovsvirke. Lagutskottet säger visserligen, att de lägenhetsinnehafvare eller torpare, som blifvit beröfvade rätten till husbehovsvirke, skola vara berättigade att erhålla skadeersättning. Detta torde emellertid icke bli förhållandet ens i de fall, där torparen varit nog försiktig att i stamhemmanet låta in-teckna sin rätt till husbehovsvirke. De bolag eller enskilda spekulanter, som köpt hemman, äro nämligen betydligt öfverlägsna i ekonomiskt afseende, och torparen kan därför ofta icke göra sin rätt gällande, och äfven om han försöker göra det, går han ändock i många, ja kanske i de flesta fall sin rätt förlustig. Det talas och skrifves så mycket i dessa dagar om att vi böra skapa, skydda och stärka nya hem, skapa nya smålägenheter för att skydda och kvarhålla vårt folk inom landets gränser och förebygga emigrationen. Ett tillfälle bjudes här denna kammare att komma de små till skydd och hjälp genom att tillförsäkra dem deras kontraktensliga rätt i detta fall. Då lagutskottet afstyrkt motionen, finnes emellertid icke någon utsikt att densamma nu kan vinna Riksdagens bifall. Men på grund af frågans stora vikt och betydelse, och med den kän-nedom jag har om hithörande förhållanden, i Norrland och särskildt i mellersta Norrland, kan jag icke annat än yrka bifall till reservationen.

Herr *Sundin* instämde häruti.

Efter härmed slutad öfverläggning gaf herr talmannen jämlikt de därunder gjorda yrkandena proposition först på bifall till utskottets hemställan och vidare på afslag å berörda hemställan och bifall i stället till den vid utlåtandet fogade reservationen; och förklarade herr talmannen sig anse den förra propositionen vara med öfvervägande ja godkänd. Herr Hörnstén begärde emellertid votering, i anledning hvaraf nu uppsattes, justerades och anslogs en så lydande voteringsproposition:

Den, som vill, att kammaren bifaller lagutskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande n:o 47, röstar

*Ang. skydd
för aftal om
husbehofs-
virke från
annansskogs-
mark m. m.
(Forts.)*

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren med afslag å utskottets berörda hemställan bifallit den vid utlåtandet fogade reservationen.

Omröstningen utvisade 115 ja mot 75 nej; och hade kammaren alltså bifallit utskottets hemställan.

§ 6.

A föredragningslistan fanns vidare upptaget lagutskottets utlåtande n:o 48, i anledning af väckt motion om ändring i 1 kap. 2 § jordabalken. *Om ändring i
1 kap. 2 §
jordabalken.*

I en inom Andra Kammaren väckt, till lagutskottet hänvisad motion, n:o 158, angående vissa statsåtgärder i ändamål att i erforderlig mån bevara och utveckla statens och kommuners jordbesittningar, hade herr *C. A. Lindhagen* yrkat, att Riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t begära förslag till sådan ändring i gällande lagstiftning, att stat och kommun berättigades att, utan hinder af 1 kap. 2 § jordabalken, vid försäljning af fastighet förbehålla sig att mot vissa i köpekontraktet bestämda villkor få återköpa fastigheten.

Utskottet hemställde, att förevarande motion ej måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Vid utlåtandet hade emellertid fogats reservation af herr *Lindhagen*, som hemställde, att Riksdagen ville hos Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t taga i öfvervägande, huruvida och under hvilka villkor stat och kommun kunde berättigas att, utan hinder af 1 kap. 2 § jordabalken, försälja fastighet med förbehåll af förköps- och återköpsrätt, samt för Riksdagen framlägga det förslag, hvartill utredningen kunde föranleda.

Efter uppläsandet af utskottets hemställan lämnades på begäran ordet till:

Herr *Lindhagen*, som anförde: Herr talman! I min motion har jag föreslagit sådan ändring i gällande lag, att våra städer skulle få tillfälle att vid försäljning af fastigheter göra förbehåll om återköps- och förköpsrätt. Detta institut, återköps- och förköpsrätt, skulle användas vid sidan af och jämte det af Riksdagen ny-

Om ändring i
1 kap. 2 §
jordabalken.
(Forts.)

ligen antagna tomträttsinstitutet. Dessa båda institut användas i Tyskland omväxlande, och man har funnit, att båda två behövas, ty för vissa ändamål kan man lättare reda sig med det ena och för andra ändamål med det andra, och dessutom är det äfven beroende på olika lokala förhållanden, hvilketdera helst skall tillämpas.

Nu har utskottet mot den af motionären afsedda möjligheten att bereda äfven våra storstäder detta tillfälle förklarar sig hysa tvifvel, att den som vill med full äganderätt köpa en tomt skulle vara benägen att begagna detta förfaringssätt. Precis samma invändning kan man ju göra mot tomträttsinstitutet. Det är här icke fråga om den, som vill med full äganderätt förvärfva en tomt. Det gäller att i fall man vill eller nödgas förvärfva en sådan på andra villkor och kommunen vill upplåta, skall äfven detta sätt finnas att välja på både för den som spekulerar och den kommun, som upplåter. Jag tycker, att det är ganska hårdt, att vi icke skulle kunna begära en utredning, huruvida icke äfven stadskommunerna i Sverige skulle få begagna sig af denna rätt.

Nu har det erinrats, att lagberedningen kommer att taga denna fråga i öfvervägande. Det upplystes inom utskottet, att den så kommer att göra, men lagberedningen säges icke vara så vidare lifvad för saken, därför att man har infört tomträttsinstitutet. Därmed har man gjort nog, tycker kanske mången, och det skulle till och med kunna betraktas som misstroende mot detta senare institut, att äfven ett annat behöfdes vid dess sida.

Jag skulle icke besvära kammaren med denna sak, då jag är ensam reservant, om jag icke trodde, att det är äfventyrligt, om en sådan sak som denna får alldeles falla till föga, ty då finnes det mycket mindre utsikt för att lagberedningen tar upp frågan. Saken låg nog så i utskottet, såvidt jag förstod, att det var en ny och främmande sak, och man hade icke så lätt att förstå, hvad den kunde innebära. Men jag tror, att denna motion hör till dem, som, om de blott nå upp till sextio röster i Andra Kammaren, nästa gång tillstyrkas af utskottet och ofta nog också gå igenom, åtminstone i denna kammare. Det är en sådan sak, som behöfver arbeta sig fram så småningom. Vore det vid riksdagens början, skulle jag gifvet begära votering för att möjligen få dessa sextio röster, men nu vet jag icke, om jag vågar. Jag skall emellertid be att få yrka bifall till min reservation.

Herr Zetterstrand: I 1 kap. 2 § jordabalken stadgas: »Ej må säljare i köpe- eller skiftesafhandling om jord och fastighet hädanefter förbehålla sig eller andra att, emot någon i samma afhandling bestämd penningesumma, eller andra villkor, få framdeles vinna egendomen åter.» Man ausåg, att det var ett stort framsteg i lagstifningen, då denna bestämmelse infördes. Nu vill herr

Lindhagen ha en ändring häruti, så att stat och kommun skulle tillerkännas förköps- och återköpsrätt. Med de förändrade förhållanden, som nu inträffat, kan man beträffande denna fråga med skäl hysa olika meningar. Hvilken åsikt som härutinnan kan vara den riktiga, därom vill jag icke nu yttra mig. Emellertid ha vi redan vid denna riksdag fattat beslut om införande af det så kallade tomträttsinstitutet, och med detta är i viss mån samma intresse tillgodosedt, som herr Lindhagen här afser. Nu vill jag visserligen icke bestrida, att hvad han har föreslagit kan vara ett ytterligare sätt att i vissa fall förbehålla dispositionsrätt åt stat och kommun, men huruvida detta sätt är lyckligt eller icke, därom vill jag, som sagdt, icke yttra mig.

*Om ändring i
1 kap. 2 §
jordabalken.
(Forts.)*

Herr Lindhagen har begärt, att en utredning skulle åvägbringas. Jag vill hemställa: Kan det vara lämpligt att begära utredning, när just detta ämne är det som lagberedningen omedelbart skall företaga till behandling, och där man således icke behöfver begära utredning? Skälet, hvarför man skulle bifalla reservantens förslag, skulle då vara det, att man ville åstadkomma en påtryckning på lagberedningen vid den utredning, som den står i begrepp att företaga. Men då denna fråga är af så ömtålig och svårlöst beskaffenhet, tror jag, att Riksdagen skulle handla ytterst oklokt, om den på detta förberedande stadium skulle uttala sig och gifva pondus åt en utredning i viss riktning. Jag anser det ytterst oklokt att gå utredningen i förväg, och på den grund yrkar jag bifall till utskottets hemställan.

Herr Lindhagen: Utskottets vice ordförande har orätt i flera afseenden, först och främst däruti, att han sagt, att frågan är ömtålig och svårlöst. Det är den visst icke, utan den är en mycket handgriplig fråga, och dess lösning kan ske genom kanske två paragrafer i en lag.

Vidare framhöll utskottets vice ordförande, att lagberedningen just nu skall taga itu med denna fråga. Jag har tvärtom fått den upplysningen, att detta kommer att dröja mycket länge. För öfrigt, då fråga var om tomträttsinstitutet, som lagberedningen var särskildt intresserad för, önskade lagberedningen, att Riksdagen också skulle begära en skrifvelse, och man fick påstötning därom. Om så är, att lagberedningen vill denna sak, har den ju stöd i en motion, och vill den icke alls taga den i öfvervägande, har den i alla fall fått en anmaning att man anser, att saken dock är af den vikt för städerna, att den bör tagas i öfvervägande. Klämman innehåller ock orden »öfvervägande *huruvida*», och däri ligger i alla fall en garanti mot ett förhastadt beslut af Riksdagen. Institutet tillämpas på flera ställen i Tyskland och lärer där visat sig fördelaktigt och på vissa håll lämpligare än tomträttsinstitutet. Därför är det synd, om frågan alldeles skulle falla. Våra städers bostads-

Om ändring i förhållanden äro så komplicerade, att vi verkligen behöfva alla verktyg för att utreda desamma.

1 kap. 2 §
jordabalken.
(Forts.)

Jag vidhåller mitt yrkande.

I detta anförande instämde herrar *Warburg* och *Blomberg*.

Herr Nilsson i Malmö: Jag skall be att få för min del på det varmaste instämma i herr Lindhagens yttrande. Det är ju visserligen begripligt, att lagutskottet icke sympatiserar med eller åtminstone ännu icke kunnat smälta de mera vidtgående syften, som herr Lindhagen antydtt i motiveringen till sin motion. Men jag tror, att åtskilliga af kammarens ledamöter, åtminstone alla de, som i någon mån deltagit i eller följt det kommunala lifvet i något större stadssamhälle, hafva funnit många fall, i hvilka det skulle varit synnerligen önskvärdt, om en lagstiftning, sådan som herr Lindhagen nu föreslagit, hade förefunnits. Jag tänker på de fall, då en stad velat på billiga villkor öfverlämna eller sälja en fastighet för något humanitärt eller filantropiskt ändamål, men icke vågat göra detta af fruktan för att fastigheten vid någon senare tidpunkt skulle komma att användas för annat syfte än som ursprungligen varit afsedt.

Jag har i Malmö bevitnat flera tillfällen, då sådana fall förelagat. Jag tillåter mig erinra om, hurusom i Malmö åtminstone vid ett par tillfällen bostadsföreningar af mindre bemedlade bildats i syfte att åstadkomma s. k. egna hem. Dessa föreningar hafva ingått till staden med begäran att utanför det planlagda området, men dock i omedelbar närhet däraf, erhålla tomter för att därå uppföra bostadslägenheter eller s. k. egna hem. Stadsfullmäktige hafva varit mycket benägna att tillmötesgå denna begäran, men dock icke vågat göra det, emedan de fruktade att, när andra sedermera blefve ägare till dessa tomter, spekulationen skulle taga dem om hand, och att de mindre husen skulle komma att nedrifvas och femvåningshus i stället uppföras. Följden har blifvit, att sådan upplåtelse icke kunnat ske, och att föreningarna måst upplösa sig.

Vid ett annat tillfälle begärde en sammanslutning af mindre bemedlade att få köpa en tomt för att därå uppföra ett varmbadhus. Och samma betänkligheter yppade sig då.

Då dylika frågor varit före inom stadsfullmäktige, har det händt, att någon ledamot uppträdt och sagt: »Det är väl mycket lätt att häfva dessa betänkligheter; det behöfs ju endast att vi i kontraktet stipulera det villkoret, att om fastigheten användes för andra ändamål, har staden rätt att återköpa den.» Och det har varit rätt kostligt att se den förvåning, som målat sig i vederbörandes anlete, då någon mera lagkunnig kollega upplyst om att jordabalken förbjuder ett sådant tillvägagångssätt.

Jag har emellertid anfört detta för att visa, hur naturlig en

dylik återköpsrätt, hvarom det här är fråga, synes för s. k. vanligt sundt förstånd.

*Om ändring i
1 kap. 2 §
jordabalken.
(Forts.)*

Med hänsyn till särskildt de fall, jag här påpekat, skall jag anhålla att få tillstyrka bifall till herr Lindhagens reservation.

Öfverläggningen var härmed slutad. Därunder hade yrkats dels bifall till utskottets hemställan, dels ock afslag å berörda hemställan och bifall i stället till den vid utlåtandet fogade reservationen. Herr talmannen, som nu framställde proposition å dessa yrkanden, förklarade sig anse det förra yrkandet hafva flertalets mening för sig; men som herr Warburg begärde votering, blef nu uppsatt, justerad och anslagen denna omröstningsproposition:

Den, som vill, att kammaren bifaller lagutskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande n:o 48, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren med afslag å utskottets berörda hemställan bifallit den vid utlåtandet fogade reservationen.

Voteringen utföll med 119 ja mot 69 nej, hvadan utskottets hemställan af kammaren bifallits.

§ 7.

Efter föredragning häruppå af Andra Kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 29, i anledning af väckt motion om skrifvelse Kungl. Maj:t rörande ändring i gällande föreskrifter med afseende på saltsjöfisket vid kusterna af Blekinge, Skåne, Halland samt Göteborgs och Bohus län, begärdes ordet af

*Ang. saltsjö-
fisket vid
kusterna af
Blekinge m.m.*

Herr Lindberg, som yttrade: Herr talman, mina herrar! Det är en synnerligen omfattande utredning, som utskottet företagit i denna fråga, och jag kan för min del icke annat än vara utskottet tacksam därför. Det är endast att beklaga, att icke resultatet af denna utredning föranledt till något annat än ett afstyrkande af min motion.

Det är två särskilda för fiskarbefolkningen vid Öresunds kuster ogynnsamma förhållanden, som föranledt mig att väcka föreliggande motion. Det första består däruti, att bland de bestämmelser, efter hvilka denna fiskarbefolkning skall utöfva sin verksamhet, icke finnes någon, som gifver fiskare rättighet att medtaga proviant, när

Ang. saltsjö- fisket vid kusterna af Blekinge m.m. de gå ut på sina fisketurer. Det andra är den bestämmelsen, enligt hvilken de äro skyldiga att uppvisa sina fiskepass för påteckning, då de landlägga vid utländsk kust.

(Forts.)

Utskottet har tillfrågat ett par af de myndigheter, som närmast beröras af denna fråga, och det resultat, som utskottet vunnit genom denna undersökning, har gifvit utskottet anledning att afstyrka min motion.

I fråga om proviants medtagande i fiskebåt säger generaltullstyrelsen, att ingen meningsskiljaktighet uppstått mellan tullvaktmästare och fiskare med anledning af dessa förhållanden hvarken vid utgående till eller ingående från en fisketur. Hvad bevisar detta nu i verkligheten? Jo, att tullvaktmästarna äro ganska hyggliga och förståndiga karlar, som erkänna, att fiskare må ha rättighet föra med sig proviant på sina fiskefärder, men om det skulle komma en nitälskande tullvaktmästare, som vill tolka bestämmelsen efter bokstafven, då skulle han i kraft af denna bestämmelse kunna lägga beslag på hvarje bit proviant, som en fiskare har i sin båt.

Landbruksstyrelsen, som äfven hörts i frågan, säger, att vid den undersökning, som fiskeriintendenten i södra distriktet företagit, hafva till och med fiskare själfva förklaradt, att de befarade, att det skulle komma att uppstå olägenheter, om de nuvarande bestämmelserna blefve ändrade i den riktning, som jag med min motion åsyftat. Ja må dock sannerligen erkänna, att detta var för mig något alldeles nytt. Jag har på sista tiden varit närvarande vid tre offentliga möten inom den valkrets jag representerar, nämligen å fiskläget Limhamn, och vid intet af dem har någon enda fiskare uttalat fruktan för några faror, som skulle vara förknippade med denna motion. Vid ett af dessa möten har till och med tillsatts en kommitté, bestående af tre personer, som hos fiskeriintendenten i Lund skulle söka utbedja hans medverkan till att få dessa nuvarande bestämmelser ändrade. Detta är således något alldeles nytt, som genom fiskeriintendentens senaste undersökning framkommit, och jag är för närvarande icke i stånd att kunna undersöka, hvad som ligger till grund för detta hans påstående.

Slutligen yttrar landbruksstyrelsen, att i kungl. kungörelsen af den 2 juni 1882 saknas bestämmelse om proviant och att sådan måhända kunde vara erforderlig. Landbruksstyrelsen erkänner således, att ifrågavarande bestämmelse rätteligen borde ändras, såsom jag föreslagit, men detta oaktadt har utskottet funnit sig föranlåtet att afstyrka mitt förslag därom.

Hvad den andra frågan vidkommer, om fiskeripassens påteckning i utländska och inländska hamnar, säger generaltullstyrelsen, att fiskeripassen böra uppvisas för påteckning icke endast för att åstadkomma kontroll, så att icke oloflig varuinförsel i riket må äga rum, utan äfven därför att kontroll må vederbörligen kunna öfvas, så att icke fiskare idka oloflig fraktfart. Detta vet jag. Men

fiskaren begär icke att blifva befriad från denna kontroll, som generaltullstyrelsen anser nödvändig. Fiskaren begär endast, att han skall i utländska hamnar vara befriad från att själf gå och uppsöka kontrollant, när denne icke är till finnandes på den plats, där han rätteligen borde vara. Det tillgår nämligen så vid de danska landningsplatserna, att när en svensk fiskare, som utöfvar sitt arbete i Sundet, af en eller annan anledning om natten nödgas gå i land vid någon dansk landningsplats, där han kanske behöfver vara blott ett par timmar, skall han, när han är färdig att gå ut på sitt arbete, hafva sitt pass påtecknad antingen af den danska kontrollanten eller af den svenska konsuln. I annat fall riskerar han att blifva antastad, när han råkar en svensk tulltjänsteman och denne får reda på, att han varit i dansk hamn. Nu lär förhållandet vara, att den danska tullbevakningen på åtskilliga platser i Sundet icke är så synnerligen sträng, på grund däraf att danskarna icke hafva så synnerligen stor fruktan för att det skall smugglas vid deras kust. Med anledning häraf nödgas den svenska fiskaren, för att få sitt fiskeripass påtecknad, mången gång gå och uppsöka den danska tulltjänstemannen kanske i hans hem midt i natten. Och man kan mycket väl förstå, att han icke blir synnerligen väl mottagen, när han i detta ärende kommer och stör husets frid. Efter en mer eller mindre vänlig anmärkning från den danska tulltjänstemannen skrifver denne några ord på den svenska fiskarens fiskeripass, och då är denne färdig att gå ut på arbete igen. Hvilken kontroll ligger i detta, vill jag fråga. Den danska tulltjänstemannen har icke sett fiskarens båt, långt mindre gjort någon undersökning, om han tagit smugglaregods ombord. Det hela inskränker sig till, att kontrollanten skrifver sitt namn på fiskeripasset samt: »opvist» den och den dagen. Fiskaren är skyldig att, när han lägger i land i svensk hamn, anmäla sig för den svenska tullbevakningen för att få sin last och sin båt undersökta. I detta senare förhållande anser jag ligga en fullständig kontroll öfver fiskarens förhafvande på fiskerifärden. Därtill kommer också, att de danska tulltjänstemännen anse det fullständigt onödigt, hela detta påtecknande på fiskeripassen, och, som jag nämnde nyss, icke alltid så värst vänligt mottaga den svenska fiskaren.

Kungl. landtbruksstyrelsen säger, att dess undersökning har konstaterat önskvärdheten af en befrielse från att låta påteckna fiskeripass, och fiskerintendenten, som företagit nämnda undersökning, säger också, att fiskeribefolkningen vid ofvannämnda fiskläge har uttalat sin stora tillfredsställelse öfver förslaget, att påteckningen på fiskeripassen måtte upphöra. Härtill säger utskottet: »Befrielse från sagda skyldighet medför nödvändigt krafvet på ökade kontrollåtgärder för tullverkets säkerhet». Jag är icke invigd i alla tullverkets hemligheter, och det kan hända, att jag fått någon

Ang. saltsjöfisket vid kusterna af Blekinge m.m.
(Forts.)

Ang. saltsjö-
fisket vid
kusterna af
Blekinge m.m.
(Forts.)

vilseförande uppfattning i detta hänseende. Men det synes mig emellertid, som om det svenska kontrollsystemet vid vår egen kust skulle vara fullkomligt tillräckligt för att hindra smuggeri.

I utskottets betänkande säges, att man i hufvudsak fruktar för att fiskaren skall göra sig skyldig till insmuggling af tobak och brännvin. Ja, detta skulle kunna förekommas därigenom, att i bestämmelserna om proviant i båtar fullständigt förbud inrycktes för att tobak och brännvin skulle få förekomma bland provianten i båtarna. Efter min erfarenhet om fiskarebefolkningen, äro de icke så synnerligen begifna åtminstone på brännvin. Jag tror därför icke, att någon så synnerligen stor fara föreligger för att smuggeri af denna vara skulle äga rum. Dessutom försäkras från alla de håll, där jag varit i tillfälle att göra undersökning, att om fiskaren vill befatta sig med smuggeri af dessa eller dylika saker, kan han, oafsedt detta, göra det till och med med de bestämmelser, som för närvarande äro rådande, och att det icke skulle blifva det ringaste lättare för honom, om de af mig föreslagna ändringarna gjordes.

En egendomlighet förekommer i detta betänkande, när nämligen generaltullstyrelsen säger, att det enda sätt, hvarpå man skulle kunna upphäfvade dessa bestämmelser, skulle vara, att man skaffade flera tullvaktmästare, som vid fiskarens utgångsplats förde en noggrannare kontroll öfver hvad fiskaren för med sig i båten, hvilken kontroll skulle åstadkommas genom ett uppväggande af provianten. Skulle saken vara förenad med så stora svårigheter, skulle jag icke gjort mig skyldig till att väcka motionen. Men jag tror, att generaltullstyrelsen sett dessa saker genom ett ganska starkt förstöringsglas. Jag tror, att det skulle gå mycket lättare till på det sättet, att den ifrågavarande tullbetjäningen blefve i tillfälle att genom ett hastigt öfverseende kontrollera den proviant, som toges ombord på båten. Det är icke så synnerligen stor skillnad mellan skafferiet hos en tullbetjänt och en fiskare, så att icke tulltjänstemannen skall ganska fort kunna se, om fiskaren har mera proviant, än han nödvändigt behöfver, eller om han gör sig skyldig till något smuggeriförsök.

Såsom saken för närvarande ligger, vill jag, herr talman, endast med detta anförande hafva till protokollet sagt min mening och vill således icke göra något yrkande.

Vidare anfördes ej. Kammaren biföll utskottets hemställan.

§ 8.

Härefter föredrogos hvart för sig:

statsutskottets utlåtande n:o 112, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af viss del utaf skogsinstitutets nuvarande tomt; och

lagutskottets memorial n:o 49, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut beträffande 35 § i det uti lagutskottets utlåtande n:o 46 framlagda förslag till lag om enskilda vägar på landet.

Hvad i berörda utlåtande och memorial hemstälts bifölls af kammaren.

§ 9.

Därnäst i ordningen fanns å föredragningslistan uppfördt Första Kammarens protokollsutdrag, n:o 276, innefattande delgifning af nämnda kammares beslut i anledning af dess andra tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 9, i anledning af väckt motion om skrivelse till Konungen angående ordnandet af apoteksväsendet efter utgången af år 1920.

I anledning af en inom Andra Kammaren af herr *K. E. O. Kjellberg* väckt motion, n:o 53, hade Andra Kammaren för sin del beslutat, att Riksdagen skulle i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta utreda, hvilket system i afseende å apoteksväsendet som med utgången af år 1920 borde tillämpas i vårt land, särskildt med hänsyn till frågan, huruvida staten då borde för egen räkning öfvertaga apoteksrörelsen, samt för Riksdagen framlägga det förslag, hvartill utredningen kunde föranleda.

Sedan berörda beslut blifvit jämlikt 63 § riksdagsordningen delgifvet Första Kammaren, hade sistnämnda kammare beslutat på det sätt biträda Andra Kammarens beslut i frågan, att Riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhölle, det täcktes Kungl. Maj:t låta allsidigt utreda, huru vid 1920 års utgång apoteksväsendet i riket borde lämpligast ordnas, särskildt med hänsyn till allmänhetens behof af bekväm tillgång till på en gång prisbilliga och fullgoda läkemedel, samt därefter vidtaga de åtgärder, hvartill utredningen eller förhållandena kunde föranleda.

I anledning häraf hade ärendet blifvit till Andra Kammaren återlämnadt.

Efter föredragning af de utaf kamrarne i ämnet fattade beslutet yttrade

Herr *Kjellberg*: Herr talman! Jag ber få hemställa till Andra Kammaren, att den för sin del ville, med frånträdande af det beslut den förut fattat, biträda det af Första Kammaren i ärendet fattade beslut.

Förhållandet är nämligen, att Andra Kammaren för någon tid sedan utan debatt biföll sitt 2:dra tillfälliga utskotts hemställan, innefattande bifall till den af mig här väckta motionen. Sedan ärendet blifvit behandladt inom vederbörande tillfälliga utskott i Första Kammaren, gjorde detta utskott den hemställan, som nyss här blifvit uppläst. Då skillnaden mellan dessa båda utlåtanden och såle-

des skillnaden mellan båda kamrarnes hittills fattade beslut hufvudsakligen är af formell natur, och då man, om Andra Kammaren nu biträder Första Kammarens beslut, fullständigt vinner det ändamål, som afses med motionen, och som sålunda afsetts med denna kamrars tillfälliga utskotts hemställan i ärendet, får jag på denna grund hemställa, att Andra Kammaren nu ville biträda Första Kammarens beslut i ärendet.

Vidare anfördes ej. Den af herr Kjellberg gjorda hemställan bifölls af kammaren.

§ 10.

Härefter föredrogs Andra Kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 30, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående utredning och beskrifning öfver enskilda och kommuner tillhöriga, mera betydande vattenfall i landet m. m.

Kammaren biföll utskottets hemställan; och skulle berörda beslut jämlikt 63 § riksdagsordningen delgifvas Första Kammaren genom utdrag af protokollet.

§ 11.

Efter föredragning af Andra Kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 31, i anledning af herr C. A. Lindhagens motion, n:o 169, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående beskattnings- eller andra åtgärder i syfte att ägare af kalmark eller annan ödelagd skogsbördig mark må föranledas till åtgärder, hvarigenom marken kan småningom komma i växtligt skick, blef utskottets hemställan af kammaren bifallen.

Jämlikt 63 § riksdagsordningen skulle detta beslut genom utdrag af protokollet delgifvas Första Kammaren.

§ 12.

Herr *H. Lindqvist* aflämnade en af honom med flere under-tecknad motion, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående lönerreglering för personalen vid statens järnvägar m. m.

Denna motion, som erhöll ordningsnumret 282, blef på begäran genast hänvisad till statsutskottet.

§ 13.

Till bordläggning anmäldes statsutskottets utlåtanden:

n:o 12, angående Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under andra, tredje, fjärde, femte, sjätte, sjunde, åttonde och nionde hufvudtitlarna gjorda framställningar om anslag för beredande af dyrtidstillägg för år 1907 åt en del tjänstemän och betjante m. m.;

n:o 113, i anledning af dels Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående organisation af arméns centrala förvaltningsmyndighet, dels ock två i ämnet väckta motioner;

n:o 114, i anledning af Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under punkt 2 af andra hufvudtiteln gjorda framställning om höjning af justitierådens aflöning;

n:o 115, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående användande af allmänna besparingar å riksstatens femte hufvudtitel till förvärfvande af vissa områden i Göteborgs skärgård och invid Göteborgs stad för befästningsändamål;

n:o 116, i anledning af dels Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående förflyttning af flottans station i Stockholm till Elfvik å Lidingön, dels ock en i anledning af samma proposition väckt motion;

n:o 117, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till bestridande af kostnader för en tullbehandlings- och upplysningsbyrå inom generaltullstyrelsen; och

n:o 118, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående bemyndigande för styrelsen för Trollhätte kanal- och vattenverk att försälja tomter från de under styrelsens förvaltning ställda fastigheter vid Trollhättan m. m.;

bankoutskottets memorial n:o 11, angående tilläggspension till verkställande styrelseledamoten vid riksbankens afdelningskontor i Luleå A. O. Trysén; samt

Andra Kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 32, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående ersättning till af stadsfullmäktige och landsting valda ledamöter af inskrifningsnämnder och inskrifningsrevisioner.

§ 14.

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes häruppå kl. 3,40 e. m.

In fidem

Herman Palmgren.

Måndagen den 6 maj.

Kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Herr talmannen anmälde, att herr *H. A. Segerdahl* inställt sig i kammaren.

§ 2.

Svar å interpellation.

Ordet lämnades härefter på begäran till chefen för sjöförvarsdepartementet, herr statsrådet *Dyrssen*, som anförde: Herr talman, mina herrar! Ledamoten af Riksdagens Andra Kammare herr *M. Sundström* har med kammarens begifvande till mig framställt spörsmål,

dels huruvida en till de under flottan och kustförsvaret lydande myndigheterna ställd föreskrift rörande sättet för hemliggörande af handlingar i likhet med den af statsrådet och chefen för landförvarsdepartementet den 26 sistlidne mars utfärdade af mig ansåges nyttig och af behovet påkallad, och

dels huruvida, därest så vore förhållandet, man kunde vänta, att en dylik föreskrift i en snar framtid utfärdades.

§ 2 mom. 4 i tryckfrihetsförordningen fick år 1899 sin nuvarande lydelse. Enligt denna skall iakttagas: »att sådana handlingar rörande försvarsverket, hvilkas kungörande kan medföra våda för rikets säkerhet och om hvilka Konungen förordnat, att de skola hållas hemliga, icke må utlämnas eller i tryck offentliggöras».

Genom kungl. cirkulär den 16 juni 1899 meddelades åtskilliga föreskrifter rörande behandlingen och förvaringen af de handlingar, såsom mobiliseringsplaner, andra planer, kartor, ritningar eller beskrifningar, hvilka Kungl. Maj:t, jämlikt förberörda § och mom. i tryckfrihetsförordningen förklarade, skola hållas hemliga.

Med kungl. cirkulär den 14 juli 1899 öfverlämnades till vederbörande en förteckning å de kategorier af handlingar, hvilka skulle anses hemliga, hvarefter i en särskild hemlig generalorder den 12 december 1904 erinrades om efterlefnaden af de angående hemliga handlingars bevarande gifna föreskrifter.

För att emellertid erinra vederbörande om nödvändigheten af att i hemliga handlingar icke inblanda ämnen af icke hemlig natur utfärdade sedermera chefen för landtförsvarsdepartementet det af interpellanten omförmälda cirkulär. Detta cirkulär lyder:

Svar å interpellation.
(Forts.)

Härmed får jag, beträffande *hemliga handlingar*, fästa uppmärksamheten på

att handlingar, planer, kartor, ritningar och beskrifningar, hvilka icke, på grund af § 2 mom. 4 tryckfrihetsförordningen, genom allmänt gällande eller särskilda föreskrifter förklarats skola hållas hemliga, icke må förses med ordet »hemlig» och följaktligen ej heller inför asuti för hemliga handlingar afsedt diarium, samt

att uti handling, som författningsenligt skall hållas hemlig, ej må införas eller behandlas fråga af icke hemlig natur i annan mån, än som för sammanhangets skull är oundgängligen nödvändigt, hvarför det synes lämpligt, att i ärenden, som beröra frågor af både hemlig och icke hemlig natur, expedieras särskilda skrivelser, en hemlig och en icke hemlig.

Därigenom att med ärende, som författningsenligt skall hållas hemligt, ej sammanblandas spörsmål, som till sin natur äro och böra vara icke hemliga, vinnes det med utfärdandet af nådiga cirkuläret den 16 juni 1899 afsedda ändamålet i högre grad än om dylik, låt vara oafsiktlig, sammanblandning äger rum, och bibehålles äfven därigenom större helgd åt ärenden af hemlig natur.

Stockholm den 26 mars 1907.

Med anledning af detta sistnämnda cirkulärs utfärdande har jag låtit undersöka, huruvida till äfventyrs dylik skrifvelse jämväl till de sjöförvarsdepartementet underlydande myndigheterna kunde vara behöflig.

Sålunda hafva inom departementet genomgått handlagda hemliga ärenden från 1905 års början till nu.

Emellertid har därvid icke befunnits, att handlingar m. m., hvilka äro af icke hemlig natur, försetts med ordet »hemlig» och behandlats såsom hemliga, om man undantager en handling, som knappast med tillräckligt skäl betecknats som hemlig och därför gjorts icke hemlig. Vidare ha mina undersökningar gifvit vid handen att, på sätt jag ock hade grundad anledning antaga vara förhållandet, det förfarande med hemliga handlingar, hvilka i andra stycket af chefens för landtförsvarsdepartementet ifrågavarande cirkulär afses, tillämpas hos de sjöförvarsdepartementet underlydande myndigheterna liksom inom departementet själf, nämligen att uti handling, som författningsenligt skall hållas hemlig, ej behandlas fråga af icke hemlig natur i annan mån, än som för sammanhangets skull är nödvändigt, samt att, i öfverensstämmelse härmed, i ärenden, som beröra frågor af både hemlig och icke

Svar å interpellation. hemlig natur, expedieras särskilda skrivelser, en hemlig och en icke hemlig.
(Forts.)

Då det emellertid är af vikt, att en sträng åtskillnad uppehålls mellan för offentligheten tillgängliga och hemliga handlingar, och den gjorda undersökningen blott omfattar handlingar i departementet, är möjlighet icke utesluten, att de i detta hänseende gällande föreskrifter må komma att af någon förbises, har jag gått i författning om utfärdande från sjöförsvarsdepartementet af en cirkulärskrifvelse af enahanda innehåll som den af chefen för landtförsvardepartementet den 26 sistlidne mars utfärdade.

Härefter yttrade

Herr Sundström: Jag anhåller att till herr statsrådet och chefen för sjöförsvardepartementet få framföra mitt vördsamma tack för det svar på mina frågor, han nu afgifvit.

Min interpellation föranleddes utaf åtskilliga förhållanden, som förekommit inom konstitutionsutskottet i sammanhang med granskningen af statsrådsprotokollen. Jag har nämligen under detta granskningsarbete tyckt mig finna, att i dessa frågor hittills ännu icke förefunnits den nödiga stadgan och bestämdheten i fråga om hemliggörandet af handlingar, hvarigenom ju den möjligheten förelåge, att tjänstemän inom de olika försvarsdepartementen kunde bli utsatta för åtal och besvärligheter af det ena eller andra slaget på grund däraf, att de till äfventyrs råkat oafsiktligt offentliggöra handlingar, som kanske bort hemliggöras.

Det är dock klart, att det är nödvändigt att i dessa fall en bestämd praxis är rådande, och, då jag tyckt mig finna, att icke sådan bestämdhet i fråga om praxis ännu kommit till stånd, så föranleddes jag utaf det cirkulär, som utfärdats af landtförsvardepartementets chef, att också framställa en fråga i liknande syfte angående sjöförsvardepartementet. Det är ju nödigt, att mellan de två olika grenarna af försvaret en viss likhet i detta fall råder.

Jag har trott mig finna, att i fråga om hemliggörandet af handlingar det förekommer två olika sedvänjor. Å ena sidan kan det hända, att man gått alltför långt i fråga om hemliggörande af handlingar. Det har nämligen inom utskottet upplysts, att underordnade myndigheter inom försvarsförvaltningarna hemliggjort handlingar, som Kungl. Maj:t sedermera nödgats förklara offentliga. Exempel härpå framdrogs vid behandlingen af fjärde hufvudtiteln utaf herr Bergström, då han påpekade, huru långt man gått vid hemliggörandet af papperen hörande till Bodenbefästningen och byggnader i samband därmed. Men å andra sidan har jag trott mig finna förhållanden, som peka i alldeles motsatt riktning. Man skulle kanske kunna påpeka exempel, då man stundom offentliggör handlingar, hvilka enligt min mening ovillkorligen helt eller delvis borde hemliggöras. Särskildt är detta förhållandet inom sjöför-

svaret, och det har också påpekats under den rättegång, som 1906 förekom mot en generalsperson, lydande under sjöförvarsdepartementet. *Svar å interpellation.*

Jag skall icke inlåta mig på några detaljerade beskrifningar öfver dessa saker, utan inskränker mig till att ännu en gång uttala mitt tack för det svar jag fått på mina frågor, på samma gång jag är viss om att det skall väcka tillfredsställelse bland de underordnade tjänstemännen vid sjöförvarsförvaltningen att få ett cirkulär utfärdadt, i hvilket bestämdare föreskrifter gifvits angående hvad som bör vara hemligt eller icke hemligt.

§ 3.

Herr statsrådet m. m. *A. J. Juhlin* aflämnade Kungl. Maj:ts propositioner till Riksdagen:

angående rätt för Kalmar läns södra landsting att förvärfva postmästarbostället Stora Rör n:r 1 i Högsrums socken af Kalmar län; och

med förslag till lag om utförande och nyttjande af elektrisk anläggning för telegrafering eller telefoning utan tråd.

De kungliga propositionerna bordlades på begäran.

§ 4.

Föredrogos, men bordlades åter statsutskottets utlåtanden n:is 12, 113, 114, 115, 116, 117 och 118, bankoutskottets memorial n:o 11 samt Andra Kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtande n:o 32.

§ 5.

Anmälades och godkändes följande förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen:

från konstitutionsutskottet:

n:o 106, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändrad lydelse af §§ 7, 9, 11, 12, 28, 32, 33, 35, 86 och 105 regeringsformen samt § 38 mom. 2 riksdagsordningen; samt

från bevillningsutskottet:

n:o 104, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ny förordning angående bevillning af fast egendom samt af inkomst; och

n:o 105, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående en inkomstskatt att upptagas i riksstaten för år 1908.

§ 6.

Herr *C. H. P. af Burén* afgaf en motion, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående lönereglering för personalen vid statens järnvägar m. m.

Denna motion, som erhöill ordningsnumret 283, blef på begäran genast hänvisad till statsutskottet.

§ 7.

Till bordläggning anmälde:

sammansatta stats- och bevillningsutskottets utlåtande n:o 8, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående bestridande af kostnaden för en kontroll- och justeringsstyrelse m. m.;

bevillningsutskottets betänkande och memorial:

n:o 31, rörande vissa bestämmelser om särskild afgift för brännvin, tillverkad vid bränneri under tid, då majs där användes, m. m.; och

n:o 32, i anledning af återremiss af 19 § i det vid bevillningsutskottets betänkande n:o 17 fogade förslag till förordning angående tillverkning af brännvin m. m.; samt

första särskilda utskottets utlåtanden:

n:o 3, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändrad lydelse af §§ 31, 49 och 53 regeringsformen samt §§ 6, 7, 8, 10, 11, 13 till och med 22, 25, 28 och 38 riksdagsordningen så ock till öfvergångsstadgande i riksdagsordningen jämte inom Riksdagen i ämnet väckta motioner; och

n:o 4, i anledning af Kungl. Maj:ts propositioner n:o 29 med förslag till lag angående ändring i vissa delar af förordningen om kommunalstyrelse på landet samt till lag angående ändring i vissa delar af förordningen om kommunalstyrelse i stad, n:o 30 med förslag till lag angående ändring i vissa delar af förordningen om landsting den 21 mars 1862, n:o 69 med förslag till lag angående ändrad lydelse af §§ 6, 7, 12 och 15 i förordningen om kyrkostämman samt kyrkoråd och skolråd den 21 mars 1862 och n:o 70, med förslag till lag angående ändring i vissa delar af förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862, äfvensom i anledning af de inom Riksdagens kamrar i dithörande ämnen väckta motioner.

§ 8.

Justerades protokollsutdrag.

Måndagen den 6 Maj.

27 N:o 50.

§ 9.

Ledighet från riksdagsgörömlen beviljades herr *A. P. Gustafsson* i Sjögesta under den 8 maj.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 2,51 e. m.

In fidem

Herman Palmgren

Tisdagen den 7 maj.

Kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 30 nästlidne april.

§ 2.

Upplästes följande till kammaren inkomna protokoll:

År 1907 den 6 maj sammanträdde de valmän, som af kammarne fått i uppdrag att utse Riksdagens fullmäktige i riksgäldskontoret jämte deras suppleanter, för att i anledning därpå, att grosshandlaren R. V. Ramstedt, som vid innevarande Riksdag utsetts till andre suppleant för fullmäktige i riksgäldskontoret, afsagt sig nämnda uppdrag, företaga val i herr Ramstedts ställe af en suppleant för fullmäktige; och befanns, efter valförrättningens slut, därtill hafva blifvit utsedd för tiden från valet, till dess nytt val under år 1908 försiggått,

herr verkställande direktören i nobelstiftelsen, vice häradshöfdingen, jur. kand. Per Henrik Santesson med 42 röster.

A. *Hansson* i Solberga.
Olof *Björklund*.

Hugo Hedenstierna.
T. *Zetterstrand*.

Jämte det protokollet lades till handlingarna, beslöt kammaren, att Riksdagens kanslideputerade skulle genom utdrag af protokollet om detta val underrättas för afgifvande af förslag till dels förordnande för den valde, dels skrifvelse till Konungen med anmälan om det försiggångna valet, dels ock den paragraf, som därom borde i riksdagsbeslutet intagas.

§ 3.

Herr statsrådet m. m. *Alfred Petersson* aflämnade Kungl. Maj:ts propositioner till Riksdagen:

angående efterskänkande af viss del af skillnadsarrende för förra militiebostället 1 mantal Edsberga n:o 4 i Östergötlands län;

angående försäljning af ett till förra militiebostället ett mantal Ansta n:ris 3 och 4 i Örebro län hörande jordområde;

angående försäljning af vissa delar af förra profossbostället $\frac{3}{4}$ mantal Flundrarps n:r 2 och 3 i Malmöhus län;

angående upplåtelse till Borgholms stad af jordområden från Borgholms kungsladugård i Replinge socken af Kalmar län;

angående öfverlåtelse till Mörbylånge köping af ett till köpingen gränsande jordområde i Kalmar län;

angående upplåtelse af mark från förra länsmansbostället Mjogaryd Mellängård n:o 2 i Jönköpings län; och

angående försäljning af viss del af Kronobergs kungsgård i Kronobergs län.

Ifrågavarande propositioner blefvo på begäran bordlagda.

§ 4.

Härefter lämnades på begäran ordet till

Svar å interpellation.

Chefen för civildepartementet, herr statsrådet Juhlin, som yttrade: Herr talman! Ledamoten af denna kammare Herr K. F. G. Almqvist har med kammarens tillstånd till mig framställt följande spörsmål:

1) I hvilket skick befinner sig den af Kungl. Maj:t anbefallda undersökningen angående reglering af Mälarens vattenstånd och farleder? samt

2) Huru snart må ett på denna undersökning grundadt förslag i ämnet vara att förvänta från Kungl. Maj:t?

Med anledning häraf ber jag få meddela följande:

På sätt af interpellanten omförmälts, väcktes af honom vid 1900 års riksdag en motion med förslag, att Riksdagen måtte besluta att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t i sammanhang med den föreslagna undersökningen af ombyggnad af segelleden genom Mälaren låta verkställa undersökning samt upprätta plan och kostnadsförslag för en reglering af Mälarens vattenstånd i syfte att hålla vattnet i nämnda sjö såvidt möjligt i en konstant nivå, närmast öfverensstämmande med nuvarande medelvattenstånd, samt att för nämnda ändamål bevilja ett anslag af 10,000 kronor. Sedan statsutskottet afstyrkt bifall till motionen, blef densamma af båda kamrarna afslagen.

Med anledning af hvad som förekom inom Riksdagen vid behandling af motionen, anbefalldes Kungl. Maj:t emellertid väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att inkomma med särskildt yttrande, huruvida undersökning afseende reglering af vattenståndet i Mälaren borde genom det allmännas försorg företagas och i sådant fall, på hvilket sätt denna undersökning lämpligen borde utföras.

På grund häraf afgaf väg- och vattenbyggnadsstyrelsen den 14 januari 1901 det anbefallda yttrandet samt angaf därvid de

Svar å interpellation.
(Forts.)

hufvudgrunder, som enligt styrelsens mening borde vid den ifrågasatta undersökningen följas. Enligt dessa hufvudgrunder skulle undersökningen afse att, medelst anläggande af regleringsdamm och utförande af rensningar icke blott för vidgande af afloppen mellan Mälaren och Saltsjön utan äfven i vissa delar af Mälaren och däri infallande vattendrag, åstadkomma så väl ett regleradt högvattenstånd som ett regleradt lågvattenstånd, men med bibehållande af det nuvarande medelvattenståndet såsom normalt vattenstånd.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen framhöll vidare, att genom en jämförelsevis obetydlig utsträckning af regleringsundersökningarna dessa blefve tillräckliga äfven för bedömande af en annan viktig fråga än Mälarens reglering, nämligen frågan om vissa af dess hufvudleders upprensning därhän, att de blefve tillgängliga för fartyg, som kunde med fördel användas äfven i transmarin fart, och att, då med denna utvidgning af undersökningarnas ändamål på ett synnerligen billigt sätt vunnes utredning i en viktig kommunikationsfråga, sådana farledsundersökningars kombinerande med regleringsundersökningarna syntes vara med god hushållning öfverensstämmande.

Beträffande undersökningarna ansåg väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, att dessa skulle gifva full sysselsättning under två år åt fem väg- och vattenbyggnadsingenjörer, däribland en såsom ledare och konstruktör samt de fyra öfriga såsom biträden.

På grund af hvad sålunda anförts hemställde väg- och vattenbyggnadsstyrelsen om anvisande af ett på två år fördeladt anslag af 36,000 kronor för bekostande af undersökningar dels angående reglering af Mälarens vattenstånd i syfte att hålla dess vattenvariation inom möjligast trånga gränser, dels ock angående ordnande af farlederna öfver Mälaren till Södertälje, Torshälla, Arboga, Köping, Västerås, Enköping och Upsala eller till för dessa städer lämpliga hamnplatser äfvensom genom Södertälje kanal med alternativt 4, 5 och 6 meters djup.

Vid ärendets föredragning den 8 mars 1901 anbefalldes Kungl. Maj:t väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att draga försorg om öfvermälda undersökningars verkställande på sätt styrelsen hemställt samt ställde till väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förfogande för undersökningarnas utförande ett anslag af 36,000 kronor att utgå från handels- och sjöfartsfonden under åren 1901 och 1902.

Enligt af väg- och vattenbyggnadsstyrelsen lämnade upplysningar förordnade styrelsen den 1 juni 1901 majoren L. Broomé att utföra ifrågavarande undersökningar. Rörande dessa arbetens omfattning och förutsättningar m. m. utfärdade styrelsen instruktion den 12 februari 1902.

Efter undersökningarnas fullbordande öfverlämnade majoren Broomé den 19 oktober 1903 till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen

de handlingar, kartor och ritningar, som upprättats i sammanhang med undersökningarna. *Scar å interpellation.*

(Forts.)

Det synnerligen omfattande ärendet har därefter undergått förberedande granskning inom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen för upprättande af förslag i ämnet med anledning af majoren Broomés undersökningar. Vidlyftiga promemorior, som komma att ligga till grund för styrelsens utlåtande, hafva därvid upprättats.

Förutom studium af det upprättade förslaget med dess 102 ritningar och kartor, kostnadsberäkningar samt talrika skrifna och tryckta bilagor, har, enligt hvad väg- och vattenbyggnadsstyrelsen meddelat, granskningen kräft:

kontrollberäkningar af diagrammen n:r 1—16 med tillhörande tabeller,

beräkning af magasineringstabell,

utarbetande af tabeller öfver de skilda årens maximiafrinningar och medelfallhöjder samt öfver maximivattenstånd i hafvet under skilda månader,

kontrollberäkningar af majoren Broomés diagram för nuvarande och för blifvande afrinningar, enligt det af honom använda beräkningssättet,

behandling af uppgifter för Mälarens fjärdar samt införskaffande af kompletterande uppgifter för desamma,

studium af frågan om strömsättningarna i Stockholms hamn, anskaffande af lodningsprotokoll från mätningar i Stockholms hamn, protokollens uträknande och resultatens affattande å karta,

upprättande af tabell öfver strömsektioner nedom Norrbro, studium af de utredningar, som gjorts genom Rikshusbyggnadskommittén,

anskaffande af studiemateriel angående de af dsnna kommitté ombesörjda mätningarna af vattenmängderna,

kontrollberäkningar rörande de af professorn O. E. Westin upprättade diagrammen för afrinningarne,

komplettering af majoren Broomés beräkningar för tiden 1902—1904,

nya omfattande beräkningar af strömningskoefficienter, upprättande af diagram för Lilla Norrström från och med 1904,

upprättande af diagram för Stora Norrström efter de af linjedirektören C. G. Avén verkställda mätningarna,

beräkning af strömningskoefficienter för detta diagram, beräkningar af diagram för olika af majoren Broomé upprättade alternativ,

beräkningar, med stöd af alla dessa diagram, af regleringens inverkan,

undersökningar med antagande af vissa fingerade flöden,

Svar å interpellation.
(Forts.)

försök med nya rensningar i utloppen och beräkningar för dessas anpassande efter den önskade afbördningen, granskning af förslagen till dambyggnader, kontroll af beräkningarna för falluckornas verkningssätt, beräkningar angående nuvarande och blifvande tid för sjöfarten genom Norrström,

beräkningar angående tid för uppsjö,

kotrollberäkningar angående den förbättrade jordarealens storlek, utredningar angående inverkan af brobyggnad i Drottninggattans förlängning,

inhämtande och bearbetning af diverse uppgifter från Rikshusbyggnadsbyrån, Stockholms stads byggnadskontor, och Nautisk-Meteorologiska byrån,

utarbetande af skisser till erforderliga förändringar i ett af majoren Broomé upprättadt alternativ samt

nya mass- och kostnadsberäkningar.

Enligt meddelande från väg- och vattenbyggnadsstyrelsen hafva utredningarna inom styrelsen nu så fortskridit, att det är att förvänta, att styrelsens utlåtande kan afgifvas under senare delen af innevarande år.

Efter det väg- och vattenbyggnadsstyrelsens utlåtande inkommit till Kungl. Maj:t, läres utlåtandet böra remitteras till de olika Kungl. Maj:ts befallningshafvandena, för hörande af ortsinvånarna.

Företaget berör äfven i hög grad Stockholms stad, såsom stadens hamnar och kajer, den tillämnade farleden genom Hammarby sjö m. m. Yttrande måste därför inhämtas från Stockholms stad.

Då den ifrågasatta regleringen hufvudsakligen blifver till fördel för landtbrukarna omkring Mälaren, kan det ifrågasättas att, såsom var fallet vid Hjälmarens sänkning, låta strandägarna taga initiativ i saken, sedan de erhållit del af den på statens bekostnad upprättade planen för regleringen. I alla händelser torde staten icke böra mer än till någon del, exempelvis i hvad berör upprensning af farleder, bidra till realiserande af företaget, hvilket torde komma att kosta åtskilliga millioner kronor.

Af hvad sålunda anförts framgår, att på det stadium, ärendet för närvarande befinner sig, det är svårt att bestämdt säga, när något förslag i ämnet kan af Kungl. Maj:t föreläggas Riksdagen. Regeringen skall emellertid göra hvad på den ankommer för att den viktiga och betydelsefulla frågan snarast möjligt måtte få en tillfredsställande lösning.

Vidare anförde herr Almqvist: Jag skall be att få till herr statsrådet framföra mitt värdsamma tack för det utförliga svar, han afgifvit på den interpellation jag framställt angående reglering af Mälarens vattenstånd och farleder.

Denna interpellation har framkallats af en viss undran hos

Mälarens strandägare, hvarför så lång tid förflutit, sedan den förberedande undersökningen anbefallts, utan att något förslag framkommit från väg- och vattenbyggnadsstyrelsen om huru denna fråga slutligen skall ordnas. Genom det svar, herr statsrådet afgifvit, har nu blifvit stäldt i utsikt, att under innevarande års senare hälft ett sådant förslag skulle från väg- och vattenbyggnadsstyrelsen framkomma, och lofvats, att Kungl. Maj:t skall göra hvad på honom ankommer för att denna fråga måtte till slut få en lycklig lösning. Jag ber att få taga fasta på dotta löfte och uttrycker ännu en gång min tacksamhet för det svar, herr statsrådet nyss afgifvit.

Men innan jag slutar, skall jag be att få tillägga ett ytterligare skäl, hvarför det skulle vara af särskildt intresse för staten att taga itu med denna sak. Enligt uppgift skola ungefär 28,000 tunnland af mellersta Sveriges bördigaste jord vara beroende af högt eller lågt vatten i Mälaren. Af dessa 28,000 tunnland är staten ägare till icke mindre än 6,000. Staten är således själf den största strandägaren vid Mälaren. Och häri skulle möjligen ligga ett ytterligare skäl, hvarför staten — och särskildt chefen för jordbruksdepartementet — skulle vara hågad att påskynda denna frågas lösning.

§ 5.

Föredrogos hvardera för sig Kungl. Maj:ts å kammarens bord hvilande propositioner; och öfverlämnades därvid till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition angående rätt för Kalmar läns södra landsting att förvärfva postmästarbostället Stora Rör n:r 1 i Högsrums socken af Kalmar län.

Till lagutskottet hänvisades Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen med förslag till lag om utförande och nyttjande af elektrisk anläggning för telegrafering eller telefonering utan tråd.

§ 6.

Vidare föredrogos, men blefvo åter bordlagda sammansatta stats- och bevillningsutskottets utlåtande n:o 8, bevillningsutskottets betänkande och memorial n:ris 31 och 32 samt första särskilda utskottets utlåtanden n:ris 3 och 4.

§ 7.

Ordet lämnades härefter på begäran till

Herr vice talmannen, som yttrade: Herr talman! På grund af inom talmanskonferensen träffad öfverenkommelse tillåter jag

mig hemställa, att kammaren ville besluta, att på föredragningslistan för nästa fredags plenum skall först bland två gånger bordlagda ärenden uppföras första särskilda utskottets utlåtande n:o 3 och därefter första särskilda utskottets utlåtande n:o 4.

Denna hemställan bifölls af kammaren.

Herr vice talmannen, som på begäran ånyo erhöll ordet, yttrade: Vidare ber jag få föreslå, att kammaren ville besluta, att på föredragningslistan för morgondagens plenum måtte uppföras först bevillningsutskottets betänkande n:o 30 angående vissa bestämmelser rörande gränstrafiken mellan Sverige och Norge och därefter statsutskottets utlåtande n:o 116 angående förflyttning af flottans station i Stockholm till Elfvik å Lidingön, statsutskottets utlåtande n:o 113 angående organisation af arméns centrala förvaltningsmyndighet, statsutskottets utlåtande n:o 114 angående höjning af justitierådens aflöning och statsutskottets utlåtande n:o 12 angående dyrtidstillägg för år 1907 åt en del tjänstemän och betjänte och slutligen öfriga ärenden i den ordning, de förekomma på föredragningslistan för dagen.

Jämväl hvad herr vice talmannen sålunda föreslagit blef af kammaren bifallet.

§ 9.

Justerades protokollsutdrag.

§ 10.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr *O. G. Erikson* i Öfre Odensvi under den 8 maj och
 » *J. R. Kjellén* » » 8 »

Kammarens ledamöter åtskildes häruppå kl. 3,1 e. m.

In fidem
Herman Palmgren.